

Prostopášně do Evropy

Po sametovém listopadu jsme všichni chtěli do Evropy. Dvacet let poté už mnozí nechtějí. Platí to i pro zdejší operní divadlo: vždyť nám prožluklí Němci či Angličané a kdoví kdo další przní národní opery, zvláště Rusalku, je tam draho, a vůbec tam podivně hrají podivné věci. Není lepší lebedit si doma mezi malovanými kulisami? Rozhodně si to nemyslejí v opěře Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, když po loňském Cardillacovi P. Hindemitha nastudovali **Život prostopášníka** Igora Stravinského. Hrají se u nás sporadicky jeho balety, snad se dostává do koncertních programů, ale v opěře jde o první polistopadový počín, nepočítám-li předloňské koncertní uvedení opery Slavík v pražském Národním divadle. Před listopadem se jediná Stravinského celovečerní opera hrála všehovšudy třikrát, a to v Národním divadle v Praze (1972), v Divadle J. K. Tyla v Plzni (1980) a tehdy ještě Státním divadle v Brně (1989), pražské Národní divadlo pak v československé premiéře přidalo operu Oedipus Rex (1987, spolu s Martinů Ariadou). Tehdy se to dalo omlouvat ideologicky, dnes není za co jiného se schovat než za opatrnictví a zdůvodnit ho ekonomickými ohledy. Bodejť bychom Leoše Janáčka nepovažovali za třeskutou modernu, když máme panický strach z „klasiky“ XX. století, která je v Evropě přirozenou a nezbytnou součástí repertoáru operních domů.

Život prostopášníka je přitom hudebně velmi přístupný, vlastně krotký, však Stravinského neoklasicismus není v jistém smyslu nic jiného nežli odmítnutí zvukových experimentů pro možnost dorozumět se s posluchači zavedenou hudební řečí. Ostatně mnozí operní skladatelé dneška nepostupují jinak, a stejně jako Stravinskij se vystavují kritice, že nejsou sví, originální, že „opisují“.

Stravinského Život prostopášníka je především faustovskou morálitou: mladík Tom Rakewell podlehne svádění mefistofelského Nicka Shadowa, opustí svou nastávající Anne i jejího trochu mentorujícího otce, aby mu její věrná láska zachránila duši. Stravinskij příběh vyklenul od idylického rokokového úvodu přes fantasmagorickou honbu za marnotratnostmi až po závěr v blázcinci, po vyrovnání se životem, a po vzoru Mozartova Dona Giovanniho připsal mravolichné poslání. Režisér Jiří Nekvasil postavy příběhu oblékl do rokokových a z nich odvozených kostýmů, v úvodu snoubenci jak cukrová panenka s panáčkem před květinovou tapetou pohupují zavěšenou maketou domečku ze zahrádkou – biedermayer vytvořenými současnými prostředky coby přesný pandán logiky Stravinského hudby. Vůbec dvojice Nekvasil / Dvořák jako obvykle vypráví příběh především výtvarnými prostředky, do nichž zahrnují i výrazně kostýmované

postavy a sbor vedený ke společným symbolickým pohybovým a gestickým aktivitám, což ovšem dění na jevišti poněkud mechanizuje – právě střední část by myslím snesla důsledněji pozvednout z pravděpodobnostní logiky do bláznivé nadsázky. Stroj na výrobu chleba z kamení nápadně připomíná automatickou pračku, pod krabicemi asi ze supermarketu se skrývají prosté kříže – působivá demonstrace marnosti materiální spotřeby, osudu neunikneme, v tom je Stravinského opera hodně aktuální!

Inscenátoři báječně vyřešili nejgrotesknější postavu, Babu – Turka přizváním Yvonny Škvárové, která se nebojí až oblundné herecké nadsázky, aniž by rezignovala na přesné pěvecké pojetí role – už jen nechat si na hlavu narazit krabici a bez hnutí v ní setrvat notnou dobu do dalšího výstupu by mnohá pěvkyně nezkoukla, natož orientální kníry a výzor spíš dědka než baby. Škvárová stvořila nejvýraznější z čtveřice určujících postav, spolu s Ulfem Paulsenem, který z Nicka Shadowa učinil uhlazenou šedou eminenci – dábel vždycky láká s úsměvem! Využil své vysoké postavy, přidal sebejistá gesta a klidnou bezpečnou kantilénou. K pěkné kariéře má zřejmě našlápnuto Vídeňkačka Nicola Proksch, mj. vítězka pěvecké soutěže A. Dvořáka, se zkušenostmi z prestižních německých domů, pro Anne měla spolehlivý, trochu

ENT * LOND

Václava Krejčí Housková (Matka Husa), Jorge Garza (Tom Rakewell) a Ulf Paulsen (Nick Shadow)

FOTO MARTIN POPELÁŘ

menší hlas a přesnou hereckou charakteristiku. Do budoucna se zřejmě neztratí ani mladý původem mexický tenorista Jorge Garza se zkušenostmi z amerických i evropských domů, sice neokouzluje brilancí ani objemem lyrického tenoru, ale je to zase herecký pěvec, jaké současná opera potřebuje. Roli Toma Rakewella už znal z Hildesheimu – v Německu si na Stravinského troufnou i menší operní domy. Dirigent Jakub Klecker vedl premiéru spolehlivě, hráčské chybičky sice byly, ale vcelku je znát, že ostravský orchestr za poslední dva roky hodně narostl,

stejně jako dobře sezpívaný sbor.

Jestli chceme do operní Evropy, tak tudy: repertoárem, názorem na operní divadlo, propojením hereckého a pěveckého výrazu, nasazením a schopnostmi kolektivních těles. A mezinárodním obsazením lidí stoupajících v kariéře! Takové inscenace se mohou koprodukovat a v Evropě bez uzardění ukazovat. Pochlubí se jí i letošní Pražské jaro.

JOSEF HERMAN

Národní divadlo moravskoslezské Ostrava – Život prostopášníka. Hudební nastudování a dirigent Jakub Klecker, režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Marta Roszkopfová, pohybová spolupráce Igor Vejsada, sbormistr Jurij Galatenko, dramaturg Daniel Jäger. Premiéra 1. března 2012.